

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Фізико-технічний факультет

Кафедра фізики і методики викладання

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вікова і педагогічна психологія

Освітня програма **Середня освіта (Фізика)**

Спеціальність **014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

Спеціалізація **014.08 Середня освіта (Фізика)**

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вікова і педагогічна психологія
Рівень вищої освіти	Освітня кваліфікація: Бакалавр освіти Професійна кваліфікація: Вчитель фізики.
Викладач (-і)	Доктор психологічних наук, доцент Климшин Ольга Іванівна
Контактний телефон викладача	80660942968
E-mail викладача	klymyshyn@meta.ua
Формат дисципліни	Семестровий
Обсяг дисципліни	90 годин (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Вікової і педагогічної психології» є важливою складовою професійного формування майбутнього вчителя. Він передбачає ознайомлення з особливостями розвитку людини впродовж онтогенезу, як також, сучасними парадигмами та технологіями реалізації навчально-виховного впливу з метою всебічного розвитку особистості, практичну підготовку до роботи з різними суб'єктами навчально-виховного процесу. Зауважимо, що розвиток освіти в Україні базується на втіленні в систему освіти основних освітніх принципів – гуманітаризації, гуманізації та демократизації, що були продекларовані державною національною Програмою “Освіта ХХІ століття” (грудень, 1991 рік). Процес гуманітаризації відбувається шляхом істотної зміни змісту освіти – розширення системи знань, умінь і навичок, оволодіння якими забезпечує розумовий, культурний та духовний розвиток особистості. Пріоритетного характеру набуває особистісно-орієнтована форма взаємин учасників освітнього процесу, що передбачає трансформацію освіти України від інформаційно-екстенсивної, жорстко регламентованої до інтенсивно розвивальної і духовно зорієнтованої. Вивчення дисципліни «Вікова і педагогічна психологія» забезпечує формування передусім загальних компетентностей інструментального, міжособистісного та системного характеру.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу полягає в формуванні знань про психологічні особливості і закономірності психічного та особистісного розвитку особистості в умовах навчання та виховання. Студент повинен <i>знати</i>: основні категорії вікової і педагогічної психології (вікова мінливість, онтогенез, сензитивні періоди, нормативні вікові кризи, психологічне новоутворення вікового періоду, учіння, научіння, навчальна діяльність, виховання, педагогічна діяльність та ін.); психологічні принципи, закономірності, механізми психічного розвитку людини, особливості формування психічних якостей в умовах навчально-виховного процесу; теоретичні підходи до вивчення психічного розвитку людини; критерії вікової періодизації. <i>Вміти</i>: оперувати та використовувати основні поняття і категорії вікової і педагогічної психології; здійснювати аналіз психічного розвитку людини за основними критеріями; організовувати навчально-виховний процес, враховуючи вікові особливості сприйняття та засвоєння, провідну діяльність, сенситивні періоди та ін. критерії розвитку; забезпечувати в умовах навчально-виховної діяльності неперервний та ефективний процес соціалізації індивіда.</p>	
4. Компетентності	

Загальні компетентності:

1. Інструментальні компетентності:

ЗК.1. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК.3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

2. Міжособистісні компетентності:

ЗК.4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети, реалізовувати навички міжособистісної взаємодії.

3. Системні компетентності:

ЗК.6. Знання та розуміння предметної області і розуміння професійної діяльності.

ЗК.7. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК.8. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК.9. Прагнення до збереження навколишнього середовища та застосування енергозберігаючих технологій.

ЗК.10. Здатність до аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

Предметні:

ФК.4. Здатність правильно використовувати набуті знання і навички у викладацькій діяльності та при роботі у науково-дослідних лабораторіях.

5. Результати навчання

ПРН.12 Знає і розуміє основи психолого-педагогічних теорій навчання, інноваційних технологій навчання, актуальних проблем розвитку педагогіки і методики навчання фізики та особливостей застосування сучасних інформаційно-освітніх технологій у професійній діяльності.

ПРН.13. Знає загальні закономірності розвитку особистості, прояви особистісних якостей, вікові особливості учнів, психологію та основні закономірності сімейних відносин.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	014.08 Середня освіта (Фізика)	II курс	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінок	Термін виконання
Тема 1. Вікова та педагогічна психологія в системі наукового знання: Предмет та завдання вікової та педагогічної психології. Методологічн	Лекція 1.	1,2,3,4,6.9,10, 12,13,14	Конспект- презентація	2 б.	тиждень

і проблеми вікової та педагогічної психології. Методи вікової та педагогічної психології.					
<p>Тема 2. Психічний розвиток: принципи, закономірності та критерії.</p> <p>Загальне поняття про психічний розвиток. Основні ознаки та типи психічного розвитку. Рушійні сили та закономірності психічного розвитку. Характеристика основних факторів психічного розвитку.</p>	Лекція 2.	1,2,3,7,8,9,11,12,14	Конспект-презентація	2 б.	тиждень
<p>Тема 3. Психічний розвиток дитини до вступу в школу:</p> <p>Загальна характеристика перших шести років життя дитини. Розвиток пізнавальної сфери дитини до вступу в школу.</p> <p>Розвиток мовлення. Особливості спілкування дитини перших шести років життя з ровесниками та старшими.</p> <p>Особливості розвитку моторики та діяльності дитини до вступу в школу.</p> <p>Становлення особистості дитини від немовлячого до шкільного періоду розвитку.</p>	Лекція 3.	1,2,3,7,8,9,11,12,14	Конспект-презентація	2 б.	тиждень
<p>Тема 4. Психічний розвиток і формування особистості в молодшому шкільному, підлітковому та юнацькому віці:</p> <p>Загальна характеристика</p>	Лекція 4.	1,2,3,7,8,9,11,12,14	Конспект-презентація	2 б.	тиждень

<p>розвитку психічних процесів особистості молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку.</p> <p>Особистісні новоутворення в молодшому шкільному, підлітковому та юнацькому віці.</p> <p>Провідна діяльність особистості молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку.</p> <p>Соціальна ситуація розвитку особистості молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку.</p>					
<p>Тема 5. Психологія учіння та навчальної діяльності: Поняття про учіння, навчіння, навчальну діяльність. Навчальна діяльність як вид діяльності. Психологія типів і видів навчання. Загальні закономірності мотивації навчання. Контроль, самоконтроль, оцінка, самооцінка в структурі навчальної діяльності.</p>	Лекція 5.	2,4,6,9,10,13	Конспект-презентація	2 б.	тиждень
<p>Тема 6. Психологія виховання особистості: Поняття виховання. Психологічні теорії виховання. Психологічні механізми виховання. Особливості виховання у дошкільному і молодшому шкільному віці. Виховання підлітків і юнаків. Роль сім'ї у вихованні</p>	Лекція 6.	2,4,6,9,10,13	Конспект-презентація	2 б.	тиждень

дитини. Типи сімейного виховання. Самовиховання особистості: засоби, методи, способи.					
Тема 7. Психологія педагогічної діяльності та особистість педагога: Психологічна структура та функції педагогічної діяльності. Стили, такт педагогічної діяльності і спілкування. Авторитет педагога та. Види педагогічного авторитету. Педагогічна майстерність. Труднощі та емоційні проблеми педагогічної діяльності.	Лекція 7.	2,4,5,6,9,10,13	Конспект-презентація	2 б.	2 тижні
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретних практичних завдань.</p> <p><i>Підсумковий контроль</i> проводиться у формі заліку (виконання тестових завдань) та передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння.</p> <p>Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів.</p> <p><u>Оцінка студента формується таким чином:</u></p> <p>1. <i>Поточний контроль:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - робота на лекційних заняттях – 14 балів (2 бали за конспект-презентацію матеріалів лекції); - робота на практичних заняттях – максимум 30 балів за всі заняття; - виконання домашніх контрольних робіт (1 контрольна) – максимум 6 балів; <p>2. <i>Підсумковий контроль</i> (залік) – максимум 50 балів.</p> <p>У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.</p>				
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова письмова робота містить питання				

	теоретичної та практичної складових курсу та виконується у формі тестових завдань з вибором правильної відповіді.
Практичні заняття	<p><i>Заняття 1.</i> Історія розвитку вікової та педагогічної психології.</p> <p><i>Заняття 2.</i> Теорії психічного розвитку особистості.</p> <p><i>Заняття 3.</i> Загальна характеристика особливостей психічного розвитку підлітків та старшокласників.</p> <p><i>Заняття 4.</i> Психологічні особливості розвитку особистості в дорослому віці. Геронтопсихологія.</p> <p><i>Заняття 5.</i> Психологія навчальної діяльності. Психологічні основи засвоєння знань</p> <p><i>Заняття 6.</i> Психологічні основи виховання: шляхи, способи, засоби виховання особистості. Виховання духовності особистості.</p> <p><i>Заняття 7.</i> Особливості педагогічної діяльності.</p> <p><i>Заняття 8.</i> Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності. Стили педагогічного спілкування.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент допускається до складання заліку, якщо впродовж семестру він за результатами поточного контролю знань набрав сумарно 25 балів і вище.</p> <p>Студент не допускається до складання заліку, якщо впродовж семестру він за результатами поточного контролю знань набрав менше 25 балів. У цьому випадку студенту у відомості робиться запис "не допущений" і виставляється набрана кількість балів.</p> <p>Допускається, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з відповідною кафедрою, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення показника поточного контролю.</p> <p>Напередодні заліку викладач подає доповідну декану про недопуск студентів академічної групи (груп). Відмітка про недопуск у відомості робиться при наявності розпорядження декана.</p>
8. Політика курсу	
Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний: систематично відвідувати заняття; вести конспекти лекційних і практичних занять; приймати активну участь в роботі на практичних заняттях; дотримуватись принципу академічної доброчесності при підготовці матеріалів контрольних робіт. За умови порушення виконання програми вивчення дисципліни студент буде спрямований на повторне вивчення курсу.	
9. Рекомендована література	
<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учебник для студ. вузов. 4-е изд. М.: Издательский центр «Академия», 1999. 672 с. 2. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с. 	

3. Возрастная психология: личность от молодости до старости: Учеб. пособие / М.В. Гамезо, Г.Г. Герасимова, Л.М. Орлова. М. : Пед. общ-во России; Издат. дом «Ноосфера», 1999. 272 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учеб. для вузов. Доп., испр. и перераб. М.: Университетская книга: Логос, 2009. 384 с.
5. Зміст і сутність педагогічної діяльності : навч. посіб. / [О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Пазиніч та ін.] ; Нац. техн. ун-т. «Харківський політехнічний ін-т». Х. : НТУ «ХПІ», 2007. 227 с.
6. Казанская В.Г. Педагогическая психология. СПб. : Питер, 2003. 366 с.
7. Крайг Г. Психология развития. 9-е изд. / Г.Крайг, Д.Бокум. СПб.: Питер, 2004. 940 с.
8. Кулагина И.Ю. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека / И.Ю.Кулагина, В.И.Колюцкий. М.: ТЦ Сфера, 2004. 464 с.
9. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (Курс лекцій): Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
10. Немов Р.С. Психология. М.: Владос, 2001. Кн.. 2: Психология образования. 608 с.
11. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития / Под ред. А.А.Реана. СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2005. 416 с.
12. Савчин М.В. Вікова психологія: навч. посіб. /М.В. Савчин, Л.П.Василенко. К.: Академвидав, 2005. 360 с.
13. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2007. 422 с.
14. Самошкіна Л.М. Вікова психологія: навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом. Дніпропетровськ: вид-во ДНЕУ, 2006. 248 с.

Додаткова:

1. Абрамова Г.С. Практикум по возрастной психологии. 2-е изд. М.: Издательский центр «Академия», 1999. 320 с.
2. Баттерворт Дж. Принципы психологии развития / Дж. Баттерворт, М. Харрис. М.: «Когито-Центр», 2000. 350 с.
3. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. М.: Прогресс, 1986. 422 с.
4. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возраст. М.: Просвещение, 1968. 464 с.
5. Булах І.С. Психологія особистісного зростання підлітка. К.: НПУ ім.М.П. Драгоманова, 2003. 340 с.
6. Венгер А.Л. Психология развития. Словарь. М.: ПЕР СЭ, 2005. 176 с.
7. Выготский Л.С. Проблема возраста // Собр. соч.: В 6 т. М.: Педагогика, 1984. Т. 4. 432 с.
8. Гильбух Ю.З. Умственно одаренный ребенок. Психология, диагностика, педагогіка. К., 1992. 84 с.
9. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. М., 1986. 240 с.
10. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения. М. : Смысл, 1999. 208 с.
11. Журавлев В.И. Основы педагогической конфликтологии. М. : Российское педагогическое общество, 1995. 184 с.
12. Крайніков Є.В. Психологія розвитку. Словник-довідник. К.: Арістей, 2004. 280 с.
13. Кон И.С. Психология старшеклассника. М., 1982. 207 с.
14. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. К.: Рад. школа, 1989. 608 с.
15. Кузікова С.Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Монографія. Суми: Вид-во МакДен, 2012. 410 с.
16. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: Монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 354 с.

17. Лефрансуа Г. Прикладная педагогическая психология. СПб. : Пройм-Евроснак, 2005. 576 с.
18. Маркова А.К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте: Пособие для учителя. М.: Просвещение, 1983. 96 с.
19. Миллер С. Психология развития: методы исследования. СПб.: Питер, 2002. 464 с.
20. Минц Г. Человек в расцвете лет: ценностные ориентации / Г.Минц, А.Непомнящий. М.: Автос, 1989. 172 с.
21. Митина Л.М. Учитель как личность и профессионал (психологические проблемы). М. : Дело, 1994. 216 с.
22. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество. 9-е изд. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 456 с.
23. Обухова Л.Ф. Детская психология: теории, факты, проблемы. Издание 3-е, стереотипное. М.: Тривола, 1998. 382 с.
24. Павелків Р.В. Дитяча психологія / Р.В.Павелків, О.П.Цигипало. К.: Академвидав, 2008. 431 с.
25. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. СПб. : Питер, 1999. 574 с.
26. Психология развития. Словарь / Под ред. А. Л. Венгера 2005. 176 с
27. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. Ф.Райс. 8-е изд. СПб., 2000. 624 с.
28. Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. СПб., 2002. 256 с.
29. Фельдштейн Д.И. Психология развития личности в онтогенезе. М.: Педагогика, 1989. 208 с.
30. Хухлаева О.В. Психология развития: молодость, зрелость, старость. 3-е изд. М.: Издательский центр «Академия», 2006. 208 с.
31. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс. М.: ВЛАДОС, 2001. 368 с.